

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vakuutustarkastuksen  
kustantamisesta annetun lain muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Vakuutustarkastuksesta kustantamisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että osa vakuutustarkastusmaksusta saatavista tuloista ohjattaisiin sellaiseen koulutukseen ja tutkimukseen, jolla harkittaisiin olevan yleistä merkitystä vakuutusvalvonnan ja vakuutustoiminnan edistämiseksi. Tähän käytettävä summa, jonka suuruuden sosiaali- ja terveysministeriö määräisi, olisi vuosittainen enintään 840 000 euroa.

Näin kertyvät tulot ohjattaisiin vakuutusalan tätä tarkoitusta varten perustamalle säätiölle, jonka toimintaa valvoisi Vakuutusvalvontavirasto.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1999.

## YLEISPERUSTELUT

## 1. Nykytila

## 1.1. Lainsäädäntö

Vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetussa laissa (479/1944) säädetään Suomessa vakuutustoimintaa harjoittavien laitosten velvollisuudesta suorittaa kultakin kalenterivuodelta sosiaali- ja terveysministeriön määräämä maksu edellä tarkoitettujen laitosten valvonnasta johtuvien kustannusten korvaamiseksi. Maksuvelvollisuus koskee lain mukaan suomalaisia vakuutusyhtiöitä, ulkomaisia vakuutusyhtiöitä, joilla on Suomessa edustusto, vakuutusyhdistyksiä, vakuutuskassoja, eläkesäätiöitä sekä työttömyyskassoja.

Kunkin laitoksen suoritettava maksu muodostuu kiinteästä perusmaksusta ja siihen lisättävästä suhteellisesta maksusta, jonka suuruus riippuu laitoksen edeltävältä tilikaudelta Suomesta saadusta vakuutusmaksutulosta. Laitoksilta kerätään lain mukaan maksuvelvollisten laitosten valvonnasta aiheutuneet todelliset vuosittaiset kustannukset vähennettynä hakemuksesta tehtävistä päätöksistä sekä rekisteriotteista ja todistuksista perityillä maksuilla.

Lisäksi laissa säädetään maksun määräämisestä ja maksuunpanosta, maksun perinnästä ja valitusoikeudesta. Lain nojalla määrätty maksu on suoritettava kunkin vuoden tammiukuun aikana.

Hallituksen esityksessä laiksi Vakuutusvalvontavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 163/1998 vp) vakuutustarkastuksen kustantamisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi muun muassa siten, että asianomainen ministeriö määrää maksun perusteet perustettavan Vakuutusvalvontaviraston esityksestä ja että Vakuutusvalvontavirasto toimittaa laitoskohtaisen maksun määräämisen ja maksuunpanon ennen suoritusvuoden alkua. Vakuutustarkastuksen kustantamisesta annettun lain muuttamisesta annettu laki on hyväksytty eduskunnassa. Laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1999.

## 1.2. Nykytilan arviointi

Vakuutustoiminnan luonne ja toimintaympäristö ovat muuttuneet markkinoiden va-

pautuessa ja toiminnan tullessa entistä kansainvälisemmäksi ja monimutkaisemmaksi. Tarve vakuutustoiminnan riskien tunnistamiseen sekä riskien hallinta- ja valvontamenetelmien kehittämiseen on kasvanut. Sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusvalvonnan painopiste on muuttunut etukäteisvalvonnasta jälkikäteisvalvontaan ja entistä enemmän vakuutusalaan koskevien yleisten toimintaohjeiden antamiseen ja niiden noudattamisen valvontaan. Muutosten seurauksena valvonta on muuttunut työläemmäksi ja monimuotoisemmaksi. Nopeat ympäristömuutokset ja etenkin sijoitusriskien kasvaminen edellyttävät valvonnan jatkuvaa kehittämistä sekä valvonta- ja riskintunnistumenetelmien pitämistä ajan tasalla. Tämä edellyttää sitä, että vakuutuslaitoksissa ja näitä valvovassa viranomaisessa on riittävä määrä laadullisesti korkeatasoisia alan asiantuntijoita.

## 2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

## 2.1. Esityksen tavoitteet

Jotta vakuutustoiminnan riskit voitaisiin hallita mahdollisimman hyvin ja varmistaa vakuutuslaitosten toiminnan laatu, vakuutuslaitoksissa ja vakuutustarkastuksessa tulisi olla riittävän korkeatasoinen asiantuntemus sekä käytössään ajantasaiset riskienhallintamenetelmät. Tähän on pyritty muun muassa sillä vakuutusyhtiölain (1062/1979) säännöksellä, että vakuutusyhtiöllä on oltava tietty kelpoisuusehdot täyttävä vakuutusmatemaatikko tiettyjen vakuutusmatemaattisten tehtävien suorittamista varten. Erityisesti sosiaalivakuutuksen hoitaminen vakuutuslaitoksissa edellyttää tätä. Vakuutusmatematiikan ja muiden kvantitatiivisten menetelmien merkitys vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden analysoinnissa ja vaatimusten asettamisessa on käynyt entistä tärkeämmäksi ja niiden käyttötarve on aikaisempaa laaja-alaisempi. Samasta syystä myös vakuutusmatematiikoiden ja muiden vakuutusalan asiantuntijoiden pätevyysvaatimukset ovat entistä laajempia.

Vakuutustoiminnan muutokset edellyttävät paitsi sisäisen ja ulkoisen valvonnan kehittä-

mistä myös vakuutusvalvontaa palvelevan koulutuksen ja tutkimuksen lisäämistä erityisesti matemaattisten menetelmien kehittämiseksi vakuutus- ja sijoitusriskien hallinnassa. On välttämätöntä kehittää myös alan korkeakouluopetusta ja -tutkimusta siten, että toisaalta tuotetaan korkeatasoista uutta tutkimustietoa ja toisaalta koulutetaan nykyistä tehokkaammin laaja-alaisia, riittävän tieto- ja taitopohjan omaavia henkilöitä vakuutusalan vaativiin tehtäviin. Tämä tarve on muun muassa vakuutusmatemaatikoiden osalta todettu hyvinkin ajankohtaiseksi. Toisaalta on käynyt ilmeiseksi, että yliopistojen ja korkeakoulujen nykyiset mahdollisuudet aikaansaada näihin vakuutusalan erityiskysymyksiin liittyvää koulutusta ja tutkimusta ovat rajalliset muun muassa siksi, että vakuutusala vaatii suhteellisen syvällistä erikoistumista. Toisaalta koulutettavien määrä ei olisi niin suuri, että ainakaan tässä vaiheessa näyttäisi tarkoituksenmukaiselta rakentaa näihin kysymyksiin erikoistunutta perustutkintokokonaisuutta, mikä on tavanomaista monessa muussa maassa. Opetuksen osalta tarve on ennen muuta jatko- ja täydennyskoulutuksessa. Tarve on kuitenkin kasvanut sekä määrältään että laadultaan niin suureksi, että sen tyydyttäminen ei vanhalla toimintamallilla ole enää mahdollista.

Suomessa on pitkät perinteet korkeatasoisen aktuaaritieteen harjoittamisessa. Tutkimus on palvellut poikkeuksellisen hyvin vakuutusvalvontaa. Suomessa harjoitettua aktuaaritieteen tutkimusta on ohjannut merkittävä tavalla käytännöstä noussut tarve kehittää valvontaa. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita vuoden 1997 alussa voimaan tulleet työeläkeyhtiöitä koskevat uudet vakavaraisuussäännökset, joissa otetaan huomioon kunkin yhtiön sijoitussalkun riskipitoisuus. Uusien vakavaraisuusvaatimusten taustalla on matemaattis-tilastollinen malli, jonka avulla vakavaraisuusvaatimukset ja niihin liittyvät valvontarajat on johdettu. Alan tutkimusta on Suomessa harjoitettu lähinnä sivutoimisesti korkeakoululaitoksen ulkopuolella vakuutusalan asiantuntijoiden toimesta. Aktuaarien korkeatasoinen ammattitaito edellyttää, että alan tutkimukseen voidaan suunnata jatkossa aikaisempaa enemmän voimavaroja.

Aktuaarien pätevyysvaatimuksista ja tutkimuksen kehittämisestä Suomessa vastaa sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimi-

va vakuutusmatemaatikon tutkintolautakunta. Se myös järjestää käytännössä merkittävän osan aktuaarien tutkintovaatimuksiin sisältyvistä kuulusteluista. Yksistään Euroopan unionissa tapahtuva aktuaaritutkimuksen kehittäminen edellyttää, että Suomessakin tutkimusta on kehitettävä merkittävästi.

## 2.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan vakuutustarkastuksen kustantamisesta annettua lakia muutettavaksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriö voisi määrätä vakuutustarkastusmaksuun sisällytettäväksi valvonnasta aiheutuvien kustannusten korvaamisen käytettävän erän lisäksi kohtuullisen, enintään 840 000 euron (noin 5 040 000 markan) suuruisen erän käytettäväksi sellaiseen tutkimukseen ja koulutukseen, jolla harkittaisiin olevan yleistä merkitystä vakuutusvalvonnan ja vakuutus-toiminnan edistämiseksi.

Toiminta olisi tarkoitus järjestää mahdollisimman kevyellä organisaatiolla. Vakuutusvalvontaa ja vakuutusalaan edistävää opetusta ja tutkimusta edistävät määrärahat kanavoitaisiin vakuutusalan tätä tarkoitusta varten perustamalle koulutus- ja tutkimussäätiölle, joka kanavoisi varat sellaisiin hankkeisiin, joilla edistetään vakuutusvalvontaa tukevaa tutkimusta ja koulutusta.

Sanottua koulutusta ja tutkimusta on tarkoitus harjoittaa läheisessä yhteistyössä korkeakoululaitoksen kanssa, jolta voidaan ostaa sekä koulutus- että tutkimuspalveluita. Välttämätöntä on, että riskiteorian ja vakuutusmatematiikan tutkimusta ja koulutusta edistetään. Asiantuntemuksen lisäämistä tarvitaan myös finanssimatematiikan opetuksessa ja tutkimuksessa. Säätiö tulisi suuntaamaan vakuutustarkastusmaksun yhteydessä kerättäviä määrärahoja koulutus- ja tutkimuspalveluiden ostamiseen korkeakoululaitokselta.

Finanssimatematiikan opetuksen ja tutkimuksen kehittämisen tavoite on tukea vakuutuslaitosten ja vakuutusvalvonnan kannalta keskeisen sijoitustoiminnan edellyttämää asiantuntemusta.

Säätiö voisi tarvittaessa hankkia opetus- ja tutkimuspalveluita myös korkeakoululaitoksen ulkopuolelta. Vakuutusvalvontaa tukevan koulutuksen ja tutkimuksen järjestämistä varten säätiö tarvitsee 3–4 henkilöä.

Säätiö tekisi sosiaali- ja terveysministeriöl-

le vuosittain esityksen vakuutusalan opetusta ja tutkimusta varten suunnattavan määrärahan suuruudesta. Säätiö liitettäisiin edellä mainitulla Vakuutusvalvontavirastoa koskevalla esityksellä perustettavan Vakuutusvalvontaviraston valvottavien luetteloon. Säätiön tulisi toimittaa vuosittain Vakuutusvalvontavirastolle kertomus varojen käytön osalta. Tarkoitukseen varattavan määrärahan enimmäismäärää tarkistettaisiin elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti. Vuonna 1999 tarkoitukseen perittävä määrä olisi enintään 3 miljoonaa markkaa.

### 3. Esityksen vaikutukset

Esitys korottaisi muutettavaksi ehdotetun lain nojalla vakuutuslaitoksilta perittävää maksua vuonna 1999 keskimääräisesti 15 % ja sen jälkeen noin 25 %.

Valtio osallistuu lisäksi yrittäjien eläkelain (468/1969) aiheuttamiin kustannuksiin siltä osin kun muut tulot eivät riitä. Vakuutuslaitoksilta perittävän tarkastusmaksun korotus vaikuttaa siten valtion osuutta korottavasti. Vaikutus on kuitenkin häviävän pieni.

### 4. Asian valmistelu

#### 4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä ja se perustuu asiaa koskevaan ministeriölle 1 päivänä syyskuuta 1998 toimitettuun aloitteeseen.

### 4.2. Lausunnot

Vakuutusalan riskienhallintaa ja vakuutusvalvontaa palvelevan tutkimuksen ja koulutuksen rahoittamiseksi osana niin sanottua vakuutustarkastusmaksua koskevasta aloitteesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, valtiontalouden tarkastusvirastolta, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta, Työeläkelaitosten Liitolta, Vakuutusyhdistysten Keskusliitolta, Svenska Försäkringsföreningarnas Förbundilta, Eläkesäätiöyhdistys-ESY:ltä ja Vakuutuskassojen Yhdistykseltä.

Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon.

### 5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy vuoden 1999 talousarvioesityksen momentteihin 33.01.21 (Sosiaali- ja terveysministeriö, toimintamenot) ja 33.05.21 (Vakuutusvalvontavirasto). Esitys ei edellytä määrärahojen tarkistamista. Momentin 33.05 selvitysosana maksullisen toiminnan taulukossa toiminnan tulot ja menot kasvaisivat esitetyllä 3 miljoonalla markalla kumpikin.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1. Lakiehdotuksen perustelut

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a §, jossa annettaisiin asianomaiselle ministeriölle (sosiaali- ja terveysministeriö) mahdollisuus vakuutusalan keskusjärjestöjä kuultuaan määrätä suomalaisilta henkivakuutusyhtiöiltä, vahinkovakuutusyhtiöiltä, työeläkevakuutusyhtiöiltä, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitetuilta kolmansien maiden vakuutusyhtiöiltä, joilla on toimilupa harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa, vakuutusyhdistyksiltä, vakuutuskassoilta, eläkesäätiöiltä ja työttömyyskassoilta

kerättävään vakuutustarkastusmaksuun sisällytettäväksi vakuutustarkastuksesta aiheutuneiden todellisten kustannusten lisäksi enintään 840 000 euron suuruinen lisämaksu, josta saadut varat käytettäisiin sellaiseen tutkimukseen ja koulutukseen, jolla harkittaisiin olevan yleistä merkitystä vakuutusvalvonnan ja vakuutustoiminnan edistämiseksi. Tämä lisämaksu (tutkimus- ja koulutusmaksu) kerättäisiin kaikilta vakuutustarkastusmaksuvelvollisilta samoin perustein kuin vakuutustarkastuksen kulujen peittämiseen kerättävä vakuutustarkastusmaksukin.

Pykälän 2 momentin mukaan tutkimus- ja

koulutusmaksusta kertyvät tulot ohjattaisiin vakuutusalan perustamalle säätiölle, joka toimittaisi ministeriölle viimeistään edellisen vuoden lokakuun loppuun mennessä vakuutustarkastusmaksun perusteiden määrittämistä varten esityksen seuraavana vuonna tarvitsemistaan varoista.

Pykälän 3 momentin mukaan säätiön toimintaa valvoisi tutkimus- ja koulutusmaksun käytön osalta Vakuutusvalvontavirasto. Säätiön olisi toimitettava Vakuutusvalvontavirastolle vuosittainen selvitys näiden varojen käytöstä ja hankittava ennen säätiön sääntöjen tai niiden muutosten vahvistamista niistä Vakuutusvalvontaviraston lausunto.

## 2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain kanssa eli 1 päivänä huhtikuuta 1999.

Vuoden 1999 osalta sosiaali- ja terveysministeriö voisi määrätä, että maksu kerättäisiin lain voimaantulon jälkeen erikseen ministeriön määrittämien perusteiden mukaisesti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

## Laki

### vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* vakuutustarkastuksen kustantamisesta 14 päivänä heinäkuuta 1944 annetun lain (479/1944) nimike sekä  
*lisätään* lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

## Laki

### vakuutustarkastuksen kustantamisesta ja vakuutusalan tutkimuksen ja koulutuksen rahoittamisesta

#### 1 a §

Asianomainen ministeriö voi vakuutusalan keskeisiä järjestöjä kuultuaan määrätä 1 §:ssä tarkoitetuilta laitoksilta perittävään maksuun sisällytettäväksi näiden laitosten valvonnasta johtuvien kustannusten korvaamisen lisäksi kohtuullisen, enintään 840 000 euron suuruisen vuosittaisen erän käytettäväksi sellaiseen tutkimukseen ja koulutukseen, jolla harkitaan olevan yleistä merkitystä vakuutusvalvonnan ja vakuutustoiminnan edistämiseksi (*tutkimus- ja koulutusmaksu*). Rahamäärää tarkistetaan vuosittain elinkustannusindeksin nousua vastaavasti.

Tutkimus- ja koulutusmaksusta kertyvät tulot ohjataan vakuutusalan vakuutusvalvontaan ja vakuutustoimintaan liittyvän tutkimuksen ja koulutuksen edistämistä varten

perustamalle säätiölle. Säätiön on lokakuun loppuun mennessä toimitettava asianomaiselle ministeriölle esitys seuraavan vuoden tutkimus- ja koulutusmaksun määrittämistä varten.

Säätiön toimintaa tutkimus- ja koulutusmaksun käytön osalta valvoo ja tarkastaa Vakuutusvalvontavirasto. Ennen säätiön sääntöjen tai niiden muutosten vahvistamista on niistä pyydettävä Vakuutusvalvontaviraston lausunto. Säätiön on huhtikuun loppuun mennessä toimitettava Vakuutusvalvontavirastolle kertomus sille tämän pykälän mukaisesti ohjattujen varojen käytöstä kertomusta edeltävänä vuonna.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

Asianomainen ministeriö voi määrätä, että 1999 lain voimaantulon jälkeisiltä kuukau-  
Vakuutusvalvontavirasto määrää ja panee silta ministeriön määräämien perusteiden  
maksuun laitoskohtaisesti 1 a §:ssä tarkoite- mukaisesti.  
tun tutkimus- ja koulutusmaksun vuonna

---

Helsingissä 8 päivänä tammikuuta 1999

**Tasavallan Presidentti**

**MARTTI AHTISAARI**

*Ministeri Terttu Huttu-Juntunen*